

IN MEMORIAM.

Onder de groote mannen, de reuzen in het rijk des geestes, tot wie de kleineren rondom hen bewonderend opzien, zijn er sommigen, die in betrekkelijk korten tijd als 't ware stormenderhand hun roemrijke plaats veroveren, om na een korte schitterende loopbaan door een vroegen dood te worden weggerukt. Een meer rustigen, meer bevredigenden, meer harmonischen indruk maakt het leven van een groot man, die reeds als jongeling uitnemend, als man in wijden kring beroemd, langzamerhand van sport tot sport den hoogsten trap beklimt en eindelijk de wereld aan zijne voeten ziet, begeerig luisterend naar zijne wijsheid. Zoo GOETHE, zoo HUMBOLDT, zoo de man, die onlangs aan Nederland en de wereld ontvallen is, — DONDERS.

Wie en wat DONDERS was, — de 27^e Mei 1888 kan het getuigen, toen van heinde en ver mannen van allerlei vak, van allerlei richting, samenstroonden naar Utrecht, om den grooten meester te eeren en te huldigen. En thans, als mocht de schrille tegenstelling, die in 't leven der menschen zich doet gelden, ook hier niet ontbreken, — nog geen jaar daarna; — weggerukt, helaas, uit ons midden; van den stralenden bergtop neergeploft in 't duister schimmenrijk!

Het is hier niet mijn doel een levensbeeld, zij het ook in grove trekken, van DONDERS te ontwerpen; na den feestgroet, dien MOLESCHOTT hem verleden jaar bracht, zal niemand dat zoo licht wagen. Hier slechts een eerbiedige hulde aan zijne nagedachtenis.

Waarom die ook in dit tijdschrift?

Wij eeren in DONDERS den grooten natuuronderzoeker in de eerste plaats. Zijn klassieke studie over de afwijkingen van breking

en accommodatie van het oog is een model van voortreffelijk onderzoek, een standaardwerk voor dit gebied. En overal waar hij de spade zette in het veld der wetenschap, brak hij baan en was een wegwijzer voor die na hem kwamen. Zoo arbeidde hij over oogbewegingen, over kleurgewaarwording, over de innervatie van het hart, over de spraakklanken, over tijdmeting bij psychische processen, enz. enz. En waar hij werkte liet hij sporen na, alle latere werkers hadden rekening met hem te houden. Een wet van DONDERS hier, een theorie van DONDERS daar, een methode van DONDERS elders; zij zijn household-words geworden over de gansche wereld, gemeen goed van alle physiologen.

Voor een gewonen geest zou die uitgebreide werkzaamheid op dat eene gebied meer dan genoeg geweest zijn. Niet alzoo voor DONDERS. Niet minder dan physioloog was hij oogheekundige. Als zoodanig is het Nederlandsch Gasthuis voor Ooglijders zijn schoonste monument. Duizenden lijders, die daar hun gezichtsvermogen herkregen of van andere oogziekten genezen zijn, houden den bekwamen oogarts in zegenend aandenken, en tal van leerlingen, over de gansche wereld verspreid, zijn daar door hem gevormd, die zijne leeringen en behandelingsmethoden ten bate der lijdende menschheid toepassen.

Dat brengt ons tot een derde hoofdmoment in DONDERS' zegenrijke werkzaamheid: zijne beteekenis als voortreffelijk leermeester. Hij bezat de gave des woords zooals weinigen. Zijne bezielende, boeiende voordracht nam den hoorder gevangen, terwijl de heldere logische uiteenzetting het volgen en geordend opnemen gemakkelijk maakte. En niet alleen in de collegekamer schitterde hij; ook waar het gold zijne leerlingen te bezielen tot zelfstandig onderzoek en dat onderzoek te leiden, hebben weinigen hem geëvenaard, niemand overtroffen.

Een van Nederlands edelste zonen is heengegaan; zijne nagedachtenis zal in eere blijven tot in lengte van dagen.